

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 40 K, na $\frac{1}{2}$ strani 20 K, na $\frac{3}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{16}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 19. V Ljubljani, 15. oktobra 1908. Leto XXV.

Obseg: Določanje tolščobe v mleku po dr. Gerberjevem načinu. — Če živina rada liže. — Gnojite jeseni s Tomasovo žlindro. — Kali kot gnojilo. — Jubilejna sadna in grozdna razstava v Novem mestu. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Določanje tolščobe v mleku po dr. Gerberjevem načinu. *)

7. Razne oblike tolščemerov.

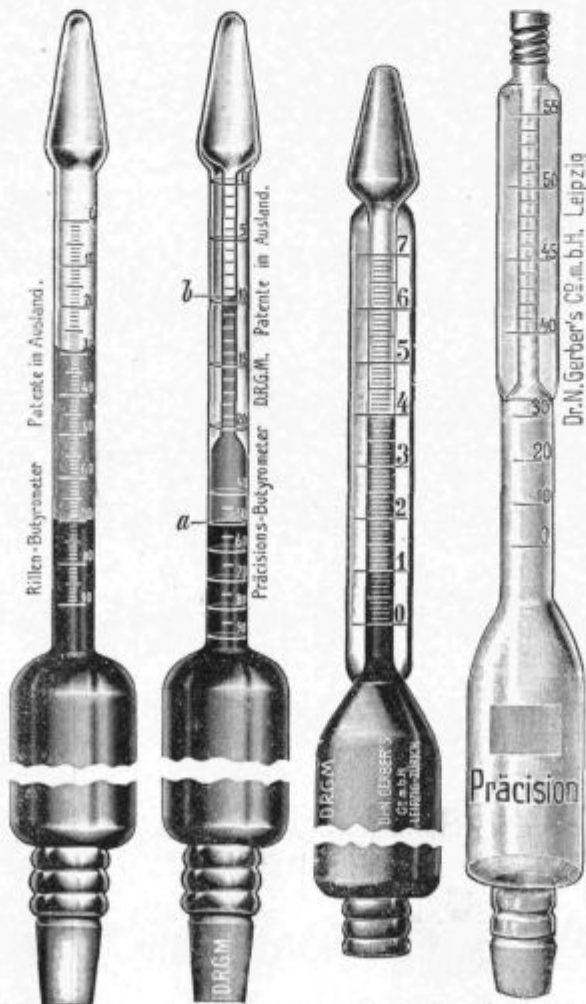
Dr. Gerber je izumil za svoj način, kako določa mlečno tolščobo, poseben tolščemer, a tega zopet v štirih oblikah, ki ima vsaka svoj namen, oziroma prednost pri preiskavi gotovih vrst mleka.

Tolščemer je posebno oblikovana steklena, cevka posoda, ki je na enem koncu zaprta, na drugem pa odprta, kjer se zamaši s kavčukovim zamaškom. Na tolščemeru je merilo za tolščobo, ki se izloči iz mleka, če se pod gotovimi pogoji zmeša z žveplovo kislino in z amilovim alkoholom, oziroma z zmesjo soli in izobutilovega alkohola.

Tolščemer se dobivajo v teh oblikah:

1. Navadni okrogli tolščemer (glej pod. 80). To je

*) V zadnji številki »Kmetovalca« je v tem spisu podoba 78. napačna in ne kaže samodelujoče mlečne pipete, temveč hitrinomer za centrifuge, ki pride v naslednjih spisih na vrsto.

Podoba 80. Podoba 81. Podoba 82. Podoba 83.

najstarejša oblika z okroglim merilom in z okroglo votlino v merilni cevi.

2. Natančni tolščemer (glej pod. 81.). Glavne razdelne črte merila gredo okoliinokoli tolščemera in gornji del votline v merilni cevi je več kakor dvakrat ožji kakor spodnji, in sicer ne da bi bil vrat tolščemera zato šibkejši. Vsled take prireditve merilne cevi so razdelne črte na gornjem koncu merila daleč narazen ter se zato morejo natanko meriti četrtinke stopnje, t. j. 0.025 % tolščobe. Ker gredo glavne razdelne črte merila okoliinokoli, je prav lahko mogoče spodnjo ploskev izločene tolščobe natanko naravnati na kako glavno razdelno črto. Ta tolščemer je zlasti pripraven za določanje tolščobe v posnetem mleku in v pinjencu in kadar se gre za izredno natančno določitev tolščobe, n. pr. pri prepiru med strankami in pri sodišču. Za določanje tolščobe mnogih vrst mleka naenkrat je pa pripraven le najprej omenjeni in naslednji tolščemer.

3. Ploščnati tolščemer s

širokim merilom in z okroglo votlino v merilni cevi (glej pod. 82.). Če je votlina v merilni cevi okrogla, je vrhna ploskev izločene tolščobe enakomerno vzbočena, in če je merilo široko, se laže, zanesljiveje, hitreje in natančneje meri, ne da bi se oko preveč mučilo. To je izboren tolščemer za vse vrste mleka, naj bodo posnete ali ne.

4. **Natančni ploščnati tolščemer** najnovejše sestave (glej pod. 83.). S tem tolščemerom se hitro dela, ker se mleko s kemijskimi snovmi more dobro premešati v njegovem vzbočenem delu; izločena tolščoba se lahko na merilu naravna, ker se more odpreti gornji kovinski vijak, vsled česar preneha notranji pritisk. Merjenje je natančno, ker vsak del merila pomeni 0.02 % tolščobe in se da zanesljivo ceniti tudi 0.01 %. Ta tolščemer ima to veliko prednost, da se da lahko, hitro in temeljito osnažiti, ker se tudi zgoraj odpira in je zato mogoče vodo pustiti, da skozi teče.

Tolščemer se maše s **kavčukovimi zamaški**. Razpokanih zamaškov ni rabiti. Zamaški ne pokajo, če se po rabi denejo v sodovo raztopino, da se kislina otopi, potem se v mrzli vodi izplaknejo in v vodi hranijo. Razpokane dele je odrezati. Zamaški se smejo mokri rabiti. Priporočeni so kavčukovi zamaški, ki so na obeh koncih stožkasti in se torej morejo na obeh straneh rabiti, zato še enkrat toliko časa služijo, dasi stanejo kolikor navadni.

Če živina rada liže.

Lizanje, ta sitna lastnost hlevske živine, ki liže vsak trd predmet, ki ga lahko doseže, in pri tem hujša, so ljudje dolgo časa imeli za slabo navado živine. Pozneje so mislili, da je tega krivo pomanjkanje apnenih soli v krmi, in so zato svetovali, naj se daje bolnemu živinčetu kostna moka. Ali kmalu se je pokazalo, da s tem sredstvom ni pomagano. Novejše preiskave pa so pokazale, da je lizanje nalezljiva bolezen, ki jo dobijo ona živinčeta, ki so se zastupila s krmo z močvirnih travnikov. Tudi se zdi, da pri tem precej odločuje kakovost in redilna vrednost krme z močvirnih travnikov; pokazalo se je namreč, da živina po krmi z zboljšanih močvirnih travnikov še rajša liže kakor z navadnih močvirnih travnikov. Da povzroča to bolezen kaka glivica ali majhna živalca, ki živino zastrupi, se najbolj kaže na tem, da živina po krmi z močvirnih travnikov, ki so jo skisali in dali prevreti, ne liže. Pri tem kisanju pogine tista škodljiva stvarca.

Neškodljiva je taka krma, če smo jo pokosili zgodaj in preden je trava cvetela; če jo kosimo pozneje, bo živina lizala. Manj nevarna je krma s takih travnikov, če smo jih pognojili s čilskim solitrom. A tudi po njej lahko živina liže. Popolnoma brez skrbi pa lahko krmimo sensko deteljo, ki je rasla na močvirnih tleh.

Zanimivo je tudi, da ližejo po taki krmi le goveda, ne pa tudi konji; zato si pri velikih kmetijah lahko tako uredijo, da kosijo seno zgodaj pred cvetjem. To seno nima škodljivcev na sebi, zato ga krmimo govedom, krmo druge in tretje košnje pa konjem. Nobenih ne-prilik nimamo, če na takih tleh gojimo deteljno seno, ali pa če tako krmo skisamo (naredimo iz nje silažo).

Naznanjam to štajerskim kmetovalcem, ker je v naši deželi mnogo krajev, kjer živina rada liže in dobi potem slabe kosti. Želeti bi bilo, da bi se tudi pri nas gledalo za vzrok te bolezni in da bi se uspehi tega raziskovanja priobčili. Ker sam živim v kraju, kjer je

ta bolezen zelo razširjena, sem iz drugega časopisa posnel te vrstice, da si bodo kmetje vedeli pomagati. Če sem to dosegel, potem je namen teh vrstic izpolnjen. Pridružujem pa si, da bom pozneje še enkrat natančno govoril o tem.

J. Putz v „Gosp. Gl.“

Gnojite jeseni s Tomasovo žlindro!

Jesen je tukaj! Kmetovalci so svoje pridelke že večinoma pospravili, zato lahko preračunijo letošnjo letino.

Današnje razmere, zlasti nepovoljno stanje kmetijstva, pa umnega gospodarja odločno silijo, da premišluje, če je tudi resnično vse spolnil, da je dosegel največji mogoči donos. Današnjemu nepovoljnemu stanju kmetijstva se dá najbolje in trajno odpomoči le z večjim in boljšim pridelkom, ki se doseže z razmerno nizkimi stroški.

Stari izrek: Veliko in dobre krme dá veliko in dobre živine — veliko denarja in zopet narobe — ostane večno resničen ter posebno velja za planinske pokrajine, zlasti ob sedanjih visokih cenah živine.

Nedvomno se da čisti donos naših kmetij prav znatno dvigniti, če se nam posreči z majhnimi stroški veliko več in boljše krme pridelati, ker moremo z njo več živine bolje prekrmiti in jo tudi več odprodati.

Sredstvo, da se to doseže, je v prvi vrsti pravo gnojenje, kakor spričuje na tisoče zgledov po drugih deželah, kjer zato kmetovalci tudi bolje izhajajo.

Z neprestanim pridelovanjem smo vzeli iz naših tal velike množine redilnih snovi.

Da je marsikje postal pridelek manjši in slabši, je pripisovati dejstvu, da zemlji nismo povrnil tistih redilnih snovi z gnojem, ki smo jih s pridelki odvzeli.

V prvi vrsti velja to za eno najvažnejših redilnih snovi, za fosforovo kislino.

Vse naše obdelane zemlje imajo že od narave malo te važne redilne snovi v sebi.

Z najmočnejšim gnojenjem s hlevskim gnojem in z gnojnico privedemo v zemljo le nezadostno množino fosforove kisline, kajti 10 metrskih stotov ali 1000 kg hlevskega gnoja ima v sebi približno samo 2½ kg fosforove kisline.

Z odprodajo živine, mleka in žita pa odvezamemo kmetiji za vselej velike množine fosforove kisline. Iz tega vzroka nas ne sme presenetiti dejstvo, da skoraj vse naše kmetije bolehaajo za pomanjkanjem te prevažne redilne snovi, in posledice so majhni in slabi pridelki ter v naših planinskih krajih živina s slabimi kostmi, kostolomnico in z nagnjenjem do glodanja lesa. Zadnje prikazni se vidijo čisto naravne, če se vé, da so kosti sestavljene iz fosforove kisline in apna in da se morajo te snovi nahajati v krmi, oziroma v zemlji, če naj jih živina v zadostni množini v se dobi.

Pri pridelovanju krme se pa sedaj čestokrat toži nad trdim in slabim senom. Ta nedostatek ima svoj vzrok tudi v pomanjkanju fosforove kisline in deloma apna ter kalija.

Umen gospodar ne sme zamuditi, da v svoji zemljinakopiči fosforove kisline, ker je ta redilna snov, če se zemlji da v obliki **Tomasove žlindre**, edina, ki se ne izgubi.

Dokler smo imeli le drage superfosphate, nismo smeli s temi gnojili gnojiti za dlje časa, ker se v vodi razstopna fosforova kislina kmalu izpremeni v težko raztopno in manj vredno.

Odkar imamo Tomasovo žlindro, je to vse drugače. Fosforova kislina Tomasove žlindre ostane v zemlji vedno enako porabna. Če poleg tega upoštevamo, da je fosforova kislina v žlindri cenejša in da ima žlindra veliko apna v sebi, ki naši zemlji tudi primanjkuje, potem se sme popravici trditi, da je Tomasova žlindra dandanes najpriljubljenejša, najboljše in najcenejše fosforovo gnojilo, kar svedoči tudi ogromna poraba v deželah, ki so v kmetijstvu najbolj napredovale.

Naše kmetijstvo hira, ker skromni dohodki ne krijejo obilnih stroškov. Temu se da odpomoči edinole z večjimi dohodki. Kmetijstvo je obrt kakor vsaka druga; če v obrt ne vtaknemo glavnice v obliki sirovin (v kmetijstvu v obliki gnojila, t. j. redilnih snovi), potem tudi nimamo kaj pridelati in prodati. Slovenski kmetovalci, nakopičite v svojih zemljah dovolj redilnih snovi in imeli boste bogate žetve! Nakupite predvsem sedaj jeseni dovolj fosforove kisline v obliki Tomasove žlindre, ravnajte pravilno z gnojem in ne pustite v nemarni kapljice gnojnice. To je najizdatnejši lek proti hiranju našega kmetijstva.

Štupanje s Tomasovo žlindro se more vršiti vso jesen in tudi pozimi na sneg. Poleg tega gnojila je dati tudi kalija v obliki kalijeve soli ali kajnita in dušika v obliki gnojnice.

Na ha se vzame 4 do 6 q Tomasove žlindre, 1 do 2 q kalijeve soli in **primerna množina gnojnice ali hlevskega gnojila**. Štupati je pred gnojenjem z gnojnicami ali s hlevskim gnojem. Na oral je vzeti 3 do 4 q Tomasove žlindre, 1 q kalijeve soli in razmerno množino gnojnice ali hlevskega gnojila.

Vsa navedena umetna gnojila ima vedno v zalogi v zjamčeni kakovosti in po najnižjih cenah c. kr. kmetijska družba v Ljubljani. Cene so objavljene med gospodarskimi novicami.

Kali kot gnojilo.

Kako učinkuje kali kot umetno gnojilo? Ni lahko na to vprašanje odgovoriti jasno in odločno, ker nam veda tega doslej še ni dovolj natančno razložila; toliko je pa neovrgljivo, da je kali za razvoj rastlin neogibno potreben in rastline brez njega nikakor ne morejo dolgo dobro izhajati. Če manjka zemlji potrebna množina kalija, tedaj tudi ostale hranilne snovi ne morejo vplivati v pravem razmerju, čeravno jih je še toliko v zemlji na razpolago. Kako deluje kali kot rastlinska hrana, se razvidi le iz tega, da so učenjaki z gotovostjo dokazali, da se zdatno poveča množina škroba in sladkorja v rastlinah, ki imajo zadosti kalija na razpolago, in sicer se je to najbolj pokazalo pri gomoljih in ječmenu. Prava fiziološka naloga, ki jo mora kali izvršiti v rastlinskem življenju, nam sicer še ni popolnoma znana, toliko je pa gotovo, da brez kalija ne more uspevati nobena rastlina, četudi se zemlja smatra za dobro. Z vsako žetvijo vzamemo zemlji gotove množine hranilnih snovi katerih vir pa usahne, če nič ne gnojimo. Napačno je mnenje, da je dobra zemlja tako bogata kalija, da bi ne potrebovala kalijevih gnojil.

Težko pot imajo kalijeva gnojila tudi, ker se njihov uspeh pozna le malokdaj zelo odločno v stanju kultur. Naši kmetovalci so se navadili soditi umetna gnojila večinoma po zunanem vplivu gnojil na rast rastlin, kakor je to posebno očitno pri čilskem solitru, kjer je mogoče na polju določiti vsako pest potrošenega gnojila

po bujnem in čvrstem zelenju. Tudi vpliv fosforove kisline se da določiti na sličen način, vendar ne tako jasno in odločno, dočim je to o kalijevih gnojilih mogoče le na prav revnih tleh. Vkljub temu pa kali tudi na takozvanih boljših tleh prav dobro učinkuje, in če se pomnoži stem pridelek na 1 ha za 200 kg zrnja, tedaj se je gnojenje prav dobro splačalo; vendar se ta večji pridelek ne more presoditi s prostim očesom, dokler je še žito na polju, temveč nam ga pove le natančno tehtanje pridelkov.

Nadalje se pogosto gnojenje s kalijem opušča, ker mnogi kmetovalci mislijo, da dajo polju s hlevskim gnojem zadosti kalija. Če gnojimo vsako tretje ali četrto leto na primer z 200 q hlevskega gnojila, tedaj se nam zdi to seveda precej mnogo, vendar je v njem premalo kalija, če hočemo kolikor možno največje pridelke dobiti. S tem gnojenjem damo zemlji kvečjemu 120 kg kalija v treh ali štirih letih; isto množino kalija damo v 300 kg 40 % kalijeve soli, ki bi stala približno K 36. Koliko pa stane 200 q hlevskega gnojila? In če ga ima kdo toliko ne razpolago, si vsak kmetovalec lahko sam preračuni. V srednji letini vzame zemlji pšenica 44 kg kalija, reš 55 kg, kar spričuje, da je 200 q hlevskega gnojila vsako tretje ali četrto leto premalo.

V naslednjem bodi kratko povedano, kako je gnojiti v pravem razmerju na 1 ha ozimni pšenici in rži.

Pšenica:

250—350 kg kajnita (ali 80—120 kg 40 % kalijeve soli),
350—500 kg Tomasove žlindre,
70—120 kg čilskega solitra.

Rež:

400—500 kg kajnita (ali 120—160 kg 40 % kalijeve soli),
400—550 kg Tomasove žlindre,
100—150 kg čilskega solitra.

To gnojenje velja, če se gnoji vsako leto in če se ne gnoji tudi s hlevskim gnojem. Če se pa gnoji tudi s tem, tedaj se vzame od vsakega umetnega gnojila približno tretjina manj. O porabi umetnih gnojil je pomniti, da je najboljše kajnit ali 40 % kalijevo sol s Tomasovo žlindro pomešano podorati ali dobro zavleči; čilski soliter pa potrositi vselej spomladi po vrhu, in sicer ob času, ko so rastline suhe, ker na mokrih to gnojilo obvisi ter jih ožge. M.

Jubilejna sadna in grozdna razstava v Novem Mestu.

Vsled letošnje izredno bogate sadne in grozdne letine ne samo pri nas na Kranjskem, marveč tudi v drugih deželah in državah, nima ne sadje ne grozdje one cene, ki jo letos vsled svoje lepote zasluži. Sadje ponekod nima sploh nikake cene, ker ni nobenega kupca, vsled česar se najlepše sadje porablja za sadjevec, ali se poklada živini, ali pa se niti ne pobira ter se pusti, da pod drevjem gnije. Žalostno, toda resnično! Da se lepo sadje spravi v denar, je treba opozoriti tujce iz krajev, kjer nimajo sadja, na pridelovalce in kraje, kjer je mnogo sadja; in ta namen je imela sadna razstava, ki jo je priredila novomeška kmetijska podružnica 3., 4. in 5. t. m. na kmetijski šoli na Grmu. — Na tej oksno urejeni in bogato založeni razstavi so obiskovalci imeli priliko prepričati se o lepoti in kakovosti dolenjskega sadja ter grozdja, in tudi o množini ter ceni za prodajo namenjenega pridelka. V štirih prostorih je bilo razstavljenega čez 100 vrst raznega sadja in grozdja, med temi nekaj takega, da je vzbujalo občo pozornost. Razstava je nudila tudi marsikaj po-

učnega, zlasti oddelek grmske kmetijske šole. Razstava se je slovesno otvorila v soboto dopoldne ob navzočnosti več dostojanstvenikov, strokovnjakov in drugih udeležencev, pri čemer je imel duša te razstave, gospod V. Rohrman, sedanji vodja kmetijske šole na Grmu in načelnik novomeške kmetijske podružnice, prireditvi primeren nagovor, ki ga je zaključil s trikratnim „slava“ našemu presvetlemu cesarju, kot velikemu podporniku kmetijstva, ter je stem otvoril razstavo. Iz njegovega vzpodbujevalnega govora smo med drugim posneli, da se je naklonilo podružnici za priredbo razstave K 700 podpore, in sicer od kmetijskega ministrstva K 300, od deželnega odbora in c. kr. kmetijske družbe kranjske pa po K 200. — Otvoritev razstave so s svojo navzočnostjo počastili gg.: okrajni glavar baron Rechbach kot zastopnik vlade, deželna odbornika grof Barbo in dr. Lampe kot zastopnika deželnega odbora, ravnatelj G. Pirce kot zastopnik c. kr. kmetijske družbe kranjske, nadalje prošt dr. Seb. Elbert, deželni poslanci Mandl, Košak, grof Margheri in Dular, mnogo veleposestnikov, duhovnikov, učiteljev in drugih domačih in tujih udeležencev. Po otvoritvi so si navzočniki natančno ogledali vso razstavo ter so se vobče laskavo izrazili o nje uredbi in o razstavljenem sadju in grozdju. — V nedeljo, 4. t. m. dopoldne so priredili, vodja V. Rohrman, državni kletarski nadzornik Fr. Gombač in adjunkt Rudolf Zdolšek sadjarski shod, ki se ga je udeležilo častno število napredka in pouka željnih posestnikov z Dolenjskega in celo z Belokrajine, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem posameznih govnorikov in so pritrjevali njihovim nasvetom. — V nedeljo, 4. t. m. je romalo na Grm ljudstva kakor na božjo pot, k čemur je mnogo pripomoglo tudi krasno vreme. Učiteljstvu grmske šole, zlasti gosp. vodju Rohrmanu, je le čestitati na takem uspehu, kar mu bodi v plačilo za veliki trud, ki ga je imel s to priredbo.

Razstava je bila tako urejena, da se je mogel obiskovalec prepričati o napredku na sadjarskem in vinarskem polju ne samo posameznih občin, marveč tudi posameznih posestnikov in korporacij. Zaradi enotnosti je bilo torej sadje posebej in grozdje posebej razstavljeno, kar odobravamo.

Razstava je v splošnem dosegla svoj namen. Grmska šola, kočevska kmetijska podružnica ter nekateri drugi razstavljalci so razstavili več vrst lepega, pravilno vložnega sadja v košaricah, odnosno v zaboječkih, po dva do pet kilogramov; grmska šola pa še posebej v zabojih po 25 — 50 ter v sodih po 70 kg sadja, ki se je lahko naravnost na določene kraje razposlalo. Najbolj poučna je bila skupina grmske šole, kar je moral vsakdo priznati. Seveda se od vseh razstavljalcev ne more zahtevati, da bi tako razstavili, ker mnogi tega dobro ne razumejo, mnogim pa primanjkuje časa, in slednjič ker veliko razstavljalcev razstavi svoje sadje tudi le z namenom, da izve prava imena. In takih je bilo tudi na tej razstavi mnogo, ki so s svojimi raznimi tujimi in domačimi vrstami (med temi mnogo samosevk) določevalcem imen (gospodom V. Rohrmanu, nadučitelju Žirovniku iz Št. Vida nad Ljubljano, Al. Wutscherju, Z. Zdolšku in Fran. Gombaču) precej dela povzročili. Vendar moramo priznati, da je tudi mnogo drugih posestnikov razstavilo v malem prav zanimive zbirke lepega sadja, zakar jim je tudi presojevalni odbor, sestoječ iz zgorenjih gospodov, naklonil zaslužena priznanja. Odlikovanih je bilo 62 razstavljalcev, med temi 21 s priznalno diplomom I., 23 s priznalno diplomom II. vrste ter 18 s priznanjem.

Priznalno diplomom I. vrste so dobili: 1. Frančišek Hrovat, Gornja Brezovica pri Št. Jerneju; 2. Jožef Simončič, Mehovo; 3. Fr. Majzelj, Bela cerkev; 4. Florijan Zorko, Družinska vas; 5. pl. Langer, Bršljin; 6. Aleks. Wutscher, Nemška vas; 7. Oskrbništvo graščine v Rupčevrhu; 8. Rud. Smola, Graben pri Novem mestu; 9. Ivan Globočnik, Dobrava pri Kostanjevici; 10. dr. S. Elbert, Novo mesto; 11. Jos. Rudež, Tolsti vrh; 12. Anton Ulm, Klevevž; 13. A. grof Barbo, Rakovnik; 14. Iv. Belle, Avguštin pri Kostanjevici; 15. Frančišek Pavčič, Straža; 16. Josip Bergmann, Novo mesto; 17. I. Jaklitsch, Mošvald pri Kočevju; 18. Ivan Lakner, poštni upravitelj, Gorenji Mozel; Hans Jonke, župan, Gorenji Mozel; 20. C. kr. vinarsko nadzorništvo v Novem mestu; 21. Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu.

Priznalno diplomom II. vrste so dobili: 1. Anton Žnidaršič, župnik v Beli cerkvi; 2. Jak. Porenta, župnik v Stopičah; 3. Josip Skedl, Zgornje Mraševo; 4. Martin Nemanič, župnik, Brusnice; 5. I. Hrovat, Št. Jernej; 6. Ivan Recelj, Št. Jernej; 7. Josip Košak, Dolenje Kronovo; 8. Neža Gregorič, Zameško; 9. Matija Banič, Hrvaški Brod; 10. grof Margheri, Stari grad; 11. Anton Peterlin, župnik v Šmihelu; 12. Josipina Medved, Ločna pri Novem mestu; 13. Oskrbništvo graščine v Pogancih pri Novem mestu; 14. Anton Urbančič, Čatež; 15. Josipina Majzelj, Št. Jernej; 16. Janez Jerič, Hrastulje pri Škocjanu; 17. Ivan Globevnik, župnik v Polšniku; 18. Josip Gruden, Kronovo; 19. Anton Kos, Ločna pri Novem mestu; 20. Frančišek Perko, Novo mesto; 21. Rudolf Schädinger, vojvodski gozdarski nadravnatelj, Kočevje; 22. Frančišek Göderer, trgovec, Kočevje; 23. Magdalena Ostermann, Inlauf pri Kočevju.

Priznanje: 1. Josip Ambrožič, Velike Brusnice; 2. Marija Tavčar, Št. Jernej; 3. Josip Tavčar, Št. Jernej; 4. Janez Saje, Št. Jernej; 5. J. Kovačič, Vrh pri Št. Jerneju; 6. Ljub. Škrl, Gotna vas; 7. Neža Zalokar, Ločna pri Novem mestu; 8. Fran Polak, Mačkovec; 9. Ivan Svetec, Novo mesto; 10. Martin Ostermann, Dolenje Kamence; 11. Jan. Kastelec, Muhaber; 12. Anton Žlogar, kanonik v Novem mestu; 13. Janez Hraševac, Suhor; 14. Janez Drganc, Muhaber; 15. Josip Kunčič, Bršljin; 16. Frančišek Trbežar, Potočarska vas; 17. Mici Jaklitsch, Kočevje.

Častno priznanje: Ivan Podboj, župnik v Toplicah.

Tako so vsi ti odlikovani razstavljalci pripomogli k rešitvi naloge, ki jo je stavil razstavljalni odbor, namreč pokazati kupcem in drugim uživalcem, s kakšnim sadjem razpolaga letos Dolenjska in kam se je kupcem obrniti za te ali one vrste sadja.

Od razstavljenih vrst sadja so se odlikovale po svoji lepoti: parmene, tafelčki, pariški rambur ali kanadka, blenhajmska reneta, kalvili, belflerji, dolenjska voščenska, rožmarinčki, Baumanova reneta, pisani kardinal in mnogo drugih. Po svoji velikosti pa: car Aleksander, mamica, slava sveta, funtovci i. dr. Od hrušek so bili lepi komadi tehle vrste: kralj vrtmberški, dekanke, regentovke, klerževke, dilovke i. dr.

Kar se pa razstavljenega grozdja tiče, je omeniti, da so nekateri razstavljalci postavili prav lepe skupine raznovrstnega grozdja na ogled, med temi nekaj takega, ki so posamezni grozdi tehtali čez dva kilograma. V tem oziru je omeniti skupine gg.: grofa Margherija, Zorka, Majzlja, gospe pl. Langerjeve, Kokalja i. dr.

Največja skupina, čez 73 vrst grozdja, je bila iz državnih trtnic, toda pripomniti moramo, da je bilo med temi vrstami poleg priporočljivih tudi nekaj takih grozdnih vrst, ki služijo le v poučne namene. Posesnik g. Pavčič iz Straže je razstavil cele šparone, preobložene z grozdem priporočljivih vrst, kar je imelo lice majhnega vinograda jeseni; grmska šola je napravila pravičen latnik, istakto preobložen z grozdem. Razen tega je šola razstavila in prodajala tudi svoje vino s Trške gore, a gosp. župnik Podboj je razstavil prav dober kutinski sir in kutinsko vino.

V nedeljo dopoldne se je vršil v istem poslopu napovedani sadjarski shod, ki se ga je udeležilo mnogo posestnikov iz novomeškega, krškega in črnomeljskega okraja. Glavni točki sporeda sta bili določitev sadnih vrst v splošno pomnoževanje na Dolenjskem in poraba ter način prodaje sadja.

Na podlagi dosedanjihkušenj in razstavljenih sadnih vrst, sta poročevalca o tej točki, vodja Rohrmann in Fr. Gombač, dogovorno z drugimi s sadjarstvom na Dolenjskem bavečimi se merodajnimi posestniki, priporočala naslednje vrste v splošno pomnožitev na Dolenjskem: v prvi vrsti mošančkar, dolenjsko voščenko, zlato zimsko parmeno, kanadsko in blenhajmsko reneto; v drugi vrsti pa češki devičnik (rdeči iz Lož), tofelček in ananasovo reneto. Vse te vrste dobro rode in se tudi dolgo drže.

Poročevalca sta poudarjala, da se more razviti sadna kupčija tudi na zunaj le tedaj, če se more postaviti na trg veliko sadja ene vrste, in ne nasprotno, kakor se, žal, to sedaj vrši. Zato naj se pomnožuje le malo vrst, a od teh veliko. Navzoči so tem predlogom brez ugovora pritrdili. K temu nam je dostaviti le, da gori priporočene vrste veljajo le za Dolenjsko, dočim bo določiti za Gorenjsko in Notranjsko druge, odnosno nekaj tudi teh vrst.

Gospod R. Zdolšek, adjunkt na grmski kmetijski šoli, je poročal o tehnični porabi sadja, namreč o sušenju in žganju sadja ter o napravi sadnih konserv na združni podlagi. Priporočal je ustanovitev za sedaj le majhnih okrajnih sadjarskih združenj, kakršnih je že mnogo na Štajerskem, Tirolskem in deloma tudi na Primorskem. Tudi njegovi nasveti so se splošno odobraval.

V ponedeljek popoldne se je razstava ob razprodaji razstavljenega sadja zaključila z željo, naj bi se take priredbe večkrat ponovile.

Končno naj še pripomnimo, da se je s to razstavo združila tudi razstava raznih sadjarskih, vinarskih, kletarskih in mlecarskih strojev, ki so jih poslale šoli posamezne tvrdke na prošnjo šolskega vodstva.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 316. Ali se izdeluje več vrst petroleja in kolika more biti razlika med cenami raznih vrst petroleja? (P. Ž. v Šl. J.)

Odgovor: Na nekaterih krajih na naši zemlji se nahaja pod zemljo sirov petrolej, ki se imenuje tudi kameno olje ali nafta. Sirov petrolej je zmes raznih snovi, med temi takih, ki se silno rade vnamejo, zato je tak petrolej nevaren in sploh malo poraben. Sirov petrolej se pred porabo mora očistiti, oziramo se iz njega potem prekapanja in drugih opravil šele dobiva navadni petrolej, ki se rabi za razsvetljavo. Dober petrolej mora imeti pravo specifično težo (najboljša je 0.815 pri sobni toplini) in se mora vžgati le pri visoki toplini. Čiščenje ali rafiniranje petroleja je različno,

in čimbolj je petrolej očiščen, tem porabnejši je za razsvetljavo in tem lepše gori in daje večjo svetlobo. Od čistosti je zavisna cena petroleja, ki more biti ob sedanjih naših tržnih razmerah do 10 h pri kg različna.

Vprašanje 317. V moj vinograd pelje slaba poljska pot, ki jo razen mene rabi še 7 drugih posestnikov. Vsa nagovarjanja, da naj bi to pot na skupne stroške popravili, nič ne izdajo, in če sem hotel letos grozdje iz vinograda spraviti, sem jo moral sam na svoje stroške popraviti. Prosim torej pouka, kakšno pravico imam glede povrnitve stroškov za popraviljanje poljske poti sedaj in za bodočnost in ali so upravičenci do te poti sploh zavezani pot popravljati, oziroma k stroškom prispevati? (M. Z. v S.)

Odgovor: Kdor tako poljsko pot rabi, oziroma ima služnost do nje, mora prispevati k stroškom za vzdrževanje, kajti § 494. spl. drž. zak. slove: K vzdrževanju poti, mostov in brvi donajajo razmerno vse osebe ali zemljiški posestniki, ki imajo pravico do porabe, torej tudi lastnik, čigar je zemljišče, kjer je pot, in sicer v toliko, kolikor imajo od tega koristi. — Iz tega zakonskega določila torej sledi, da morete svoje soupravičence če treba tudi sodnim putem prisiliti, da na katerikoli način skupno pomagajo pri vzdrževanju poljske poti.

Vprašanje 318. Nameravam tu pri nas na Krasu narediti poskušnje z gnojenjem travnikov z umetnimi gnojili v raznih legah, zato vprašam, ktere vrste umetnih gnojil naj vzamem v to svrhu? Travniki so plitvi ter kameniti in podnebje je suho. (F. B. v S.)

Odgovor: Naredite poskušnje s fosfornatimi in s kalijevimi gnojili. Za jesensko gnojenje, ki ga je kmalu zvršiti, vzemite Tomasove žlindre in kalijeve soli, za spomladansko gnojitev pa rudninskega superfosfata in kalijeve soli. Tomasove žlindre ali rudninskega superfosfata se vzame na 1 oral 300—400 kg in kalijeve soli 150 kg. Če pa v zemlji nedostaja dušika, potem to gnojenje ne bo dovolj uspešno in morate še gnojiti s kakim dušičnatim gnojilom, n. pr. z gnojnico, z žveplenokislím amonijakom ali s čilskim solitrom. V naših razmerah je najbolje in z gospodarskega stališča najumneje travnike redno z gnojnico gnojiti.

Vprašanje 319. Ali se res preženo muhe iz hleva, če se pobeli z beležem, ki se mu primeša galuna? Ni li sedaj prepozno hlev beliti in ali sme živina med beljenjem v hlevu ostati? (Urš. sam. v L.)

Odgovor: Da se s pobeljenjem hleva z beležem, ki se mu primeša galuna, preženo muhe, še nismo čuli in tudi ne najdemo o tem nič omenjenega v tozadevni literaturi. Pač se pa doseže uspeh z lovorjevím oljem, ki se v nezadnji množini meša med belež. Seveda je belež med porabo pridno mešati, da se kapljice lovorjevega olja po možnosti dobro porazdele med beležem. Lovorjevega duha muhe ne prenašajo in se mu ogibljejo, a na drugi strani morate računati z dejstvom, da se tudi mleko lahko navzame tega duha. Hlev morete brez vse skrbi tudi sedaj pobeliti in sploh v vsakem času, razen kadar je nevarnost, da sveži belež na steni zmrzne, česar se pa v dobrem hlevu navadno ni bati. Med beljenjem ni treba govedí goniti iz hleva, vendar je paziti, da ji belež ne pada v oči. Najboljše sredstvo proti muham v hlevu je snažen in tlakan hlev, ki je vedno pobeljen in zelo razsvetljen. Muhe ne ljubijo svetlobe in snaženje jih ovira v razmnoževanju.

Vprašanje 320. Imam še 400 l lanskega vina, ki ga mislim dodati letošnjemu moštu, ki ga bo približno 2700 l. Kako naj ravnam, da lansko vino izgubi okus po starem vinu? (F. V. v M.)

Odgovor: Vlijte vino kar preprosto takoj med mošt, ki je še pomešan s tropinami, in ga pustite da z njimi kipi, kakor je pri Vas običajno. Tudi morete lansko vino vliati na

sveže odtisnjene tropine ter zmes pustiti skupaj kakega pol dne in potem dobljeno tekočino zmešati z drugim letošnjim moštom.

Vprašanje 321. Imam konja, ki se spodtika ter včasih pade na kolena, zato prosim sporočila, kje se dobivajo za take konje blazine za kolena in kako je ravnati z rano, če si konj pri padcu koleno otolče? (E. R. v H.)

Odgovor: Take blazine za konjska kolena se dobivajo pri lekarnarju Fr. Kwizdi v Kerneburgu pri Dunaju. Za vsako koleno, desno ali levo, je blazina posebno prirejena, torej je za vsakega konja dve različni naročiti. Če konj pade in si koleno poškoduje, je rano takoj dobro z mrzlo vodo izprati ter strogo paziti, da v rani ne ostane kaka smet ali kako peščeno zrno. Če je nevarnost, da koleno zateče, je nanj neprestano devati mrzle obkladke. Slednjič se rana izpere z 1—2 % kreolinovo vodo, kar se po potrebi prihodnje dni ponavlja.

Vprašanje 322. Kako je hraniti kostanj čez zimo, da ne plesni in gnije, kar se pri nas navadno dogaja? (P. S. v M.)

Odgovor: Preden se kostanj stalno spravi v zimsko shrambo, ga je na zraku in solcu dobro presušiti, da se luščina dobro osuši in sploh kostanj po možnosti veliko vlage izpuhti. To sušenje naj jeseni traja, dokler ugodno vreme dopušča, ker se kostanj potem tem dlje časa drži, čim bolj posušen pride v shrambo. Med sušenjem je kostanj pridno premetavati in ga je pustiti, da ga solnce obseva, kajti solnce najbolj zamori vse gliviške trose. Zimska shramba za kostanj bodi zračna, suha in svetla, in je tudi tukaj kostanj redno premetavati. Kostanja v shrambi ni na debelo nasuti, drugače se segreva, kar pospešuje tvoritev plesni in sploh razkrajanje. Če se shramba semtertja zažvepla, se celo ugonobe razni gliviški trosi in zlasti plesnoba.

Vprašanje 323. Imam precej vinskega ostanka, ki bi ga rad porabil za napravo vinskega kisa, a se kar nič neče skisati. Prosim navodila, kako je narediti iz vina, oziroma iz njegovih ostankov, okusen in močan vinski kis? (M. D. v V.)

Odgovor: Da se hitro in zanesljivo naredi iz vina ali njegovih ostankov dober kis, je poglavitna zadostna toplota, ki bodi 25—30° C, kajti pri toplini spod 15° C je kisanje že neznamno. Poleg zadostne toplote imej tudi zrak neoviran pristop k vinu. Za kisalni prostor je torej izbrati dovolj gorke shrambo ali prostor, ki se da kuriti. Nizka shramba je boljša. Da se majhne množine vina skisajo, zadostuje kuhinja ali tudi sadna sušilnica. Poleti se zlasti da kis hitro delati, če se v to svrhu namenjeno vino hrani v vročem podstrešju ali če se vino čez dan na solnce postavlja. Tudi v zakurjeni sobi za pečjo se vino dobro kisa; kis se iz posode sproti jemlje za porabo, in ker postaja od dne do dne močnejši in slednjič celo premočan, se mora zalivati z vodo, oziroma se mu dodeva novo vino ali novi vinski ostanki.

Vprašanje 324. Pri nas žito polega kakor malokje. Eni pripisujejo vzrok premočni zemlji, drugi pomanjkanju rudninskih redilnih snovi v zemlji. Kaj je vzrok poleganju žita? (F. S. pri L. A.)

Odgovor: Vzrok poleganju žita je enostransko gnojenje, zlasti svež gnoj, ki ima vrhu vsega še premalo rudninskih radilnih snovi v sebi, in pomanjkanje solne svetlobe. Koder žito rado polega, naj ne dobiva svežega gnoja, temveč naj se seje za kako drugo rastlino, ki ji je bilo dovolj pognojeno. Žito je torej sejati na staro pognojeno njivo ter je ob setvi gnojiti z rudninskimi gnojili, in sicer s superfosfatom ter s kalijevo soljo. Na poleganje pa najbolj vpliva pomanjkanje solne svetlobe, bodisi da so njive v ozkih dolinah, kjer solnce pozno izhaja in zgodaj zahaja, bodisi da je veliko oblačnega vremena, da je veliko megle, ali pa da je žito pregosto sejano, vsled česar se samo preveč obsen-

čuje. Pri takih razmerah gre rast preveč v dolžino in stanice nimajo prilike, da bi se strdile, vsled česar je vsa rastlina dolga in šibka ter se ne more kvišku držati. Sredstva proti temu so: redka setev, prebranje žita spomladi ali pa prižinjanje v tem času.

Vprašanje 325. Tukajšnji gostilničarji smo se pogodili z deželo za užitnino od vina, kakor je običajno. Po tem je pa prišlo več takih, ki prodajajo pivo v steklenicah čez ulico, in o teh v pogodbi ni govora, in tako smo gostilničarji oškodovani. Ali smo dolžni gostilničarji, ki smo se odkupili za užitnino, trpeti škodo, ki nam jo delajo prodajalci piva v steklenicah? (J. K. v Z.)

Odgovor: Vi ste v zmoti, kajti glede odkupa užitnine na vino in meso niste prav nič oškodovani s prodajo piva. Vi ste se pogodili samo za užitnino od vina, mošta in mesa, ne pa od piva. Užitnina od piva in morebitne doklade se pobirajo že v pivovarni, in kdor toči pivo ali ga prodaja v steklenicah, ta je že odrajal užitnino pri nakupu, ker v kupni ceni je užitnina že vračunjena.

Vprašanje 326. Kako je lanske suhe češplje, ki niso več za prodaj, namočiti za kuhanje žganja, in ali merajo biti dlje časa namočene kakor sveže? (F. W. v C.)

Odgovor: Alkohol se tvori iz cukra s pomočjo kipenja. V suhih češpljah je tudi cukr, in ta mora najprej pokipeti, in potem se da šele iz njega žganje dobiti. V to svrhu je suhe češplje na kak način zdrobiti in z vodo zaliti, da voda cukr izluži in cukrena voda potem pokipi. Čim ugodnejša je toplota in kolikor več kvasnih gliv je v namočenih češpljah, tem hitreje in bolje cukrena voda pokipi. Namočene češplje je vrhutega tako hraniti, da med kipenjem alkohol ne uhaja. Koliko časa je suhe češplje pustiti namočene, preden se v žganje pokuhajo, je torej zavisto od tega, kako se zdrobe, kako se cukr iz njih izlužuje in kako je topel prostor, kjer so hranjene. Najprimernejša toplota za kiperje je 15—18° C. Opozarjamo Vas pa, da je cukra več vrst, ki ne pokipijo enako hitro, in lahko cukr v sušenih češpljah ne kipi tako lahko kakor v svežih.

Vprašanje 327. Kdaj in kako je gnojiti sadnemu drevju, zlasti jablanam? Jaz nameravam sadovnjak čez inčez s hlevskim gnojem pognojiti in gnoj pustiti čez zimo, da ga mokrota spravi h koreninam. (F. W. v C.)

Odgovor: Če sadovnjak na tak način pognojite, gnoj vsekakor pride v prid tudi sadnemu drevju, vendar je tako gnojenje zelo potratno, ker mnogo redilnih snovi uide v zrak. Bolje je gnoj natresti okoli debel, pa ne preblizu, ter ga potresti s prstjo, ki ovira uhajanje redilnih snovi. Najbolj srkajo hrano tiste korenine, ki se pod zemljo raztezajo tja, kjer so zgoraj konci vej, in ta prostor je v prvi vrsti pognojiti. Na tem mestu se lahko tudi izkoplje jarek okoli drevesa, vanj se natrese gnoj in jarek se zopet zaspe. Pametno naredite, če obenem s hlevskim gnojem gnojite tudi s fosforovimi gnojili (s Tomasovo žlindro) in s kalijevo soljo, ker ta rudninska umetna gnojila pospešujejo rodnost in tvorjenje lepšega ter boljšega sadja.

Vprašanje 328. Vkljub prijaznim opominom in vkljub strogi prepovedi pusti sosed vendar svojim kokošim, da vhaajo na moj vrt, kjer mi delajo občutno škodo. Kako se ubranim škode, ki mi jo delajo tuje kokoši, ali jih smem pobijati, ali kaj mi je početi? (A. D. v L.)

Odgovor: Tujih domačih živali, ki vhaajo na drug svet, kjer delajo škodo, torej tudi kokoši, lastnik tega sveta po zakonu ne sme pobijati, temveč le s primerno silo odganjati. Imate pa zadostna sredstva, da sosedu prisilite, da pazi na svoje kokoši, in sicer v določbah deželnega zakona za varstvo poljščine. Vjemite kokoši, zarubite jih, naznanite to dejanje županu, kakor velewa omenjeni zakon, in prizadeli boste sosedu toliko stroškov in sitnosti, da bo potem gotovo pazil na svoje kuretno.

Vprašanje 329. Jaz sem kmetovalec in par mesecev pozimi koljem kmetom in krčmarjem prasičev, in sicer že čez 40 let. Letos pa zahteva okrajno glavarstvo, da moram imeti **obratno dovoljenje za klanje prasičev**. Jaz sem izučen v vseh mesarskih delih, a nimam nikakih spričeval in sem že star. Kaj mi je početi? (A. A. v P.)

Odgovor: Mesarstvo je rokodelska obrt, in kdor jo hoče zvrševati, mora prositi obrtnega dovoljenja in se mora izkazati, da je izučen mesar, kakor predpisuje obrtni red. Postopanje glavarstva je po besedilu zakona pravilno, vendar je tako klanje prasičev že skozi stoletja običaj v deželi in se po duhu zakona pač ne more smatrati za zvrševanje mesarske obrti. Obrnili smo se do Vašega okrajnega glavarstva, odkoder smo dobili pojasnilo, da se je tozadevna zahteva že opustila. Če bi kje zahtevali, da taki klavci morajo biti samo izučeni mesarji, ki imajo dovoljenje za zvrševanje mesarske obrti, naj se obrnejo prizadeti klavci, ali še bolje posestniki, do svojega državnega poslanca s prošnjo, da posreduje in zahteva odpravo takih neumestnih zahtev, ki niso v duhu zakona in kmetovalcem le nakladajo nove sitnosti in bremena.

Kmetijske novice.

„Kako dobimo dobro vinsko kapljico?“ je naslov drobnih knjižic, ki obsega 37 strani in ki jo je spisal **Anton Strekelj**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici. Knjižica je prav jedrnat in poljudno pisana z namenom, „da dá nekaj nasvetov goriškim vinogradnikom ob času trgatve“, vendar jo more s pridom rabiti vsak vinščak, zato jo splošno priporočamo. Knjižico je založil deželni odbor v Gorici in se menda pri njem dobiva, a cena nam ni znana.

Predpisi zoper okvaro poljščine za Kranjsko, Koroško, Goriško, Istro, Trst in Štajersko se imenuje knjižica, ki je izšla kot 11. in 12. zvezek poljudne pravne knjižnice, ki jo izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani. Knjižica, ki stane le 80 h ima naslednjo vsebino: I. Državni zakon o uradnem stanju stražarskega osebja. II. Predpisi za Kranjsko. a) Zakon o obrambi poljščine. b) Razglasilni ukaz o vinograjskem zakonu. c) Zakon za vinograde. d) Okrožnica dež. odbora vinogradnikom. e) Zakon ob oznakah čuvalnih organov. f) Ukaz k temu. g) Zakon o varstvu planik in kraljeve rože. III. Predpisi za Koroško. a) Zakon o obrambi poljščine. b) c) Dodatni predpisi k temu zakonu. IV. Predpisi za Goriško-Gradiško. a) Zakon o varstvu poljskega blaga. b) c) Dodatni predpisi. d) Zakon o zahtevkih za javne stražnike. e) Zakon v varstvo planike. V. Predpisi za Istro. a) Zakon o varstvu poljskega blaga. b), c), d) Dodatni predpisi k temu zakonu. e) Zakon o reji in paši koz. f) Ukaz k temu zakonu. VI. Predpisi za Trst. a) Zakon o varstvu poljskega blaga. b) Razglas k temu zakonu. VII. Predpisi za Štajersko. a) Zakon o varstvu poljskega blaga. b) c) Dodatni predpisi k temu zakonu. Sklepne urednikove pripomnje. — Urednik dr. Ed. Volčič v Novem Mestu pravi v svojih sklepnih pripomnjah: V svojem uradovanju sem mnogokrat opazil, da našim kmetovalcem, pa tudi županom, prav pogosto ni znano, kako je županstvom dana pravica, da sodijo sami o škodi ali okvari, storjeni na poljedelskih zemljiščih ali stvarih. Priročna zbirka teh predpisov je bila torej jako potrebna. Ni treba omenjati, da se s takim preprostim končanjem preprirov na občinskem uradu prihrani mnogo potov, časa in sovraštva. Pravdarjem pa, ki zaradi takih oškodb deželnim zakonom nasproti le še iščejo stroškov na sodiščih, bi jih sodnik pač ne prisodil, tudi ko bi pravdo dobili, ker ti troški niso bili potrebni; — tudi noben odvetnik bi se ne trgal za take pravdice. Omenjeni zakoni so vinorodnim krajem velike važnosti tudi zato, ker, razen štajerskega in tržaškega, dajo županstvom oblast,

da določijo dobo trgatve. Ko bi se izpolnjevala določila tudi s te strani, bi ne bilo radi vsakoletnih največ prezgodnjih trgatav tolikih nerednosti, o katerih pravi že okrožnica kranjskega deželnega odbora od 16. maja 1874, natisnjena na strani 28, da so na škodo posameznim vinogradnikom, pa gotovo tudi vinotrstvu kranjskemu sploh. Vsebinska in nizka cena priporočata knjigo sami. Jezik je jako umljiv in krepak, saj je velik del teh predpisov svoj čas sestavil pok. pesnik France Levstik. Ponatis iz te knjige z nekimi pristavki je „Stenska tabela s kazenskimi določili zaradi obrambe poljščine“, ki velja, za vsako kronovino posebej po 20 h. Oboje se dobiva po vseh knjigarnah, v Novem mestu tudi pri uredniku dr. Ed. Volčiču.

„Slovenska priloga“ nemških „Gospodarskih poročil“ za Koroško je ravnokar pričela izhajati za slovenske ude c. kr. kmetijske družbe koroške. Priloga je obenem uradni list te družbe in jo urejuje, oziroma nemška poročila prevaja J. Possnig, nadučitelj v Libuach pri Pliberku. Medla slovenska priloga nudi bralcem seveda še veliko manj poučnega beriva kakor nemška „Gospodarska poročila“, ki tudi objavljajo obširne uradne vesti, namesto da bi se ljudstvo rajše s poljudnimi strokovnimi spisi poučevalo in bi se uradne vesti skrčile na neobhodno potrebo.

Družbene vesti.

* **Opozarjamo na razpis daril za stare, zveste kmetijske posle**, ki je objavljen v tej številki med uradnimi vestmi, ter prosimo gg. bralce našega lista, naj posle, ki imajo pravico do daril, nanj opozore, oziroma jim pomagajo sestaviti prošnje.

* **Močna krmila**, in sicer lanene in sezamove tropine, bo imela družba odslej vedno v zalogi ter oddaja lanene po 19 K, sezamove pa po 18 K 100 kg z vrečami vred. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat po 8 K 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojil travnike s Tomasovo žilindro ali z rudniskim superfosfatom, ta

mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 80 h.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Odjemalcem Tomasove žlindre javljamo, da ima družba sedaj za nadrobno razprodajo le nekaj vagonov 19 % Tomasove žlindre v Ljubljani na razpolago. 100 kg te žlindre stane K 740 v Ljubljani. —

Naročnikom na cele vagone pa javljamo, da nam pripelje koncem oktobra drug parnik večje množine Tomasove žlindre v Trst. Koliko % Tomasovo žlindro dobimo, nam ni znano, ker si je tvornica pridržala pravico, poslati nam blago, kakršno se dobo pri izdelovanju, t. j. 16 — 21 %.

Tomasova žlindra stane vagon (10.000 kg) loko Trst.

16 %	17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 560—	595—	630—	665—	700—	735—

Pri naročbah v celih vagonih je pri vsakem vagonu K 25. — popusta. Seveda mora železniško voznino iz Trsta do zadnje železniške postaje plačati naročnik sam.

Naročnike na cele vagone ki želijo dobiti žlindro naravnost iz Trsta opozarjamo že danes, da naj nam blagovolijo tozadevna naročila **takoj** prijaviti; poslati jim bomo pa mogli le tako blago (toliko %), kakršno bomo dobili. Pripomnimo naj še, da tvornicam zelo primanjkuje Tomasove žlindre, zato opozarjamo vse tiste kmetovalce, ki nameravajo letos gnojiti z umetnimi gnojili, posebno s Tomasovo žlindro, da nam svoje naročitve **takoj** pošljejo.

Obenem bodi naročnikom povedano, da je mogoče iz tvornice naročiti le cel vagon enegainistega gnojila, n. pr. cel vagon Tomasove žlindre, cel vagon kajnita ali cel vagon kalijeve soli, ker razna gnojila dobivamo iz raznih krajev. Kalijeva gnojila naročamo od sindikata v Stasfurtu na Nemškem, ki ima mnogo rudokopov; Tomasovo žlindro pa dobivamo iz Trsta, kamor dohaja po morju iz Nemčije. Če kdo naroči vagon raznih gnojil, ga moramo v Ljubljani naložiti. Popust K 25 — pri naročbi na cel vagon velja samo pri Tomasovi žlindri; cene za kajnit in za kalijevo sol za 100 kg so enake, naj se ta gnojila naroče v večji ali manjši množini. Vse sestavljene in manjše naročitve se zvršujejo v Ljubljani.

Razpis daril

iz cesarja Franca Jožefa I. zaklada za stare in zveste kmetijske posle.

Iz tega zaklada, ki je bil ustanovljen l. 1898. v proslavo vladarjeve petdesetletnice, se letos odda deset daril po 20 kron.

Ta darila se razdele meseca decembra takim kmetijskim poslom s Kranjskega, ki še sedaj služijo in se izkažejo, da so npravnega vedenja in da služijo mnogo (najmanj 30) let neprenehoma pri eninihi hiši, ki se peča s kmetijstvom, pa doslej še niso bili obdarovani.

Prošnje je vložiti

do 20. novembra t. l.

pri podpisnem odboru.

Vsaka prošnja (ki je ni treba kolekovati) mora biti potrjena od domačega gospoda župnika in od županstva;

Podpisani odbor prav prijazno prosi vse one, ki so jim taki posli znani, naj jih opozore na ta razglas ter jim pomagajo sestaviti prošnjo ali pa naj jo naredijo namesto njih.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. oktobra 1908.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe.

(Dalje.)

Predlogi o ustanovitvi pokojninskega zaklada so bili brez ugovora soglasno sprejeti.

Sledila je potem dolga vrsta predlogov raznih podružnic. Podružnica v Vipavi je predlagala: C. kr. kmetijska družba posreduje, da dobi vipavski sodni okraj etaričnega osla-žrebea za rejo mul, češ da bi se ta del živinoreje tam gotovo obnesel, ker je v vipavskem ozemlju dovolj primernih pašnikov za take živali. Odbornik g. A. Pavlin je naglašal, da je predlog v resnici umesten. Mule se iščejo danes za topničarstvo in za razne pešpolke ter se tudi dobro plačujejo (po 1200 kron). Predlog se odstopi konje-rejskemu odseku, ki ga bo na pristojnem mestu gotovo podpiral. Vipavska podružnica je nadalje predlagala, naj c. kr. kmetijska družba vpliva na državne poslance, da se vinski zakon tudi za Ogrsko skuša uveljaviti, kajti če se to ne stori, bodo imeli avstrijski vinogradniki veliko škode, ker z ogrskim pridelovanjem vin ne morejo tekmovati. Državni poslanec g. komercialni svetnik Povše je pojasnil, da je ogrska vlada po nagodbi vezana, da mora do 31. decembra letos predložiti državnemu zboru vinski zakon. Zgodilo pa se bo to baje že meseca oktobra, in kakor se čuje, bo dotični zakon še strožji, kakor je v Avstriji.

Podružnica v Kočevju je predlagala, naj se k licenciranju bikov povabi vselej tudi strokovnjak c. kr. kmetijske družbe in naj se pazi na to, da se strogo postopa v zmislu obstoječega zakona za živinorejo in da si občine priskrbe potrebno število bikov. Zastopnik podružnice gospod gozdar Schadinger je predlog priporočal ter naglašal, da na primer v političnem okraju kočevskem razen uradnega živinozdravnika pri licenciranju bikov ne sodeluje noben strokovnjak ter da število bikov v tamošnjem okraju nikakor ne zadošča. Predlog podružnice je bil soglasno sprejet, istotako tudi nadaljnji predlog podružnice, naj se c. kr. kmetijska družba ponovno obrne do c. kr. kmetijskega ministrstva s prošnjo za podporo za nakup takih kmetijskih strojev, ki se z njimi delo poceni in pospeši. V prošnji naj se navedejo vse one okoliščine, ki govore za to, da se za kranjsko izjemoma podeli taka podpora. (Dalje prihodnjič.)

V a b i l o.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v
Št. Vidu pri Ljubljani

priredi svoj

XIV. kmetijski sestanek

v nedeljo, 25. oktobra 1908 ob štirih popoldne
na Trati pri Žibertu.

Predavanje bo o **reji malih domačih živali**: kure-tine, golobov, kuncev itd.

K temu sestanku vabim p. n. ude c. kr. kmetijske družbe in po njih vpeljane goste.

Anton Štrukelj, podružnični načelnik.

Listnica uredništva.

N. N. *pošta Turjak*. Odgovarjamo samo na vprašanja, ki so podpisana s polnim imenom. Če hiša stoji že več kakor 30 let, tedaj imate vsekako služnostno pravico do kapa, če ni kaj drugega posebnega dogovorjenega. Če je pa svet med zidom in kapom Vaš, pa mi ne moremo vedeti, ker kap samnasebi še ne odločuje glede lastninske pravice do sveta.

F. L. v T. Če ima občina pravico do semnja, potem ni ovire, da bi opuščenih semnje ne mogli poziviti; vendar morate izposlovati pri okrajnem glavarstvu potrditev novega semnjišča. Na vsak način morate poiskati listine, ki je bil z njimi občini semenj dovoljen, ker le s temi boste mogli dobiti dovoljenje za preložitve semnjišča. Prepise teh listin, če ste svoje izgubili, morete dobiti pri deželni vladi v Ljubljani.